

Arbeids- og Sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep

0030 OSLO

Vår dato

04.09.2014

Saksbehandler

Britt Marit Haga

Vår ref

Saksnr.: 14/6004-2

Deres ref.

Arkivkode

X02

HØRINGSSVAR - PLIKT TIL Å STILLE VILKÅR OM AKTIVITET VED TILDELING AV ØKONOMISK STØNAD

Utvalg for levekår, Sola kommune, gjorde i møtet 27.09.2014, sak 31/14, følgende vedtak:

*Utvalg for levekårs enstemmige vedtak i samsvar med forslag fremmet av Siri Forsberg:
HØRINGSBREV – PLIKT TIL Å STILLE VILKÅR OM AKTIVITET VED TILDELING AV ØKONOMISK STØNAD*

Utvalg for lvekår ønsker at administrasjonen skal gi et høringssvar.

- *Vi har innført plikt – Hvilke erfaringer har kommunen gjort seg?*
- *Hva kan gjøres bedre og ser administrasjonen hva som kan endres?*

Saken gjelder:

Arbeids- og sosialdepartementet ønsker økt bruk av vilkår om aktivitetsplikt og mer lik praksis i hele landet, og foreslår derfor å innføre en plikt for kommunene til å stille vilkår om aktivitet for sosialhjelpsmottakere, med særlig fokus på lavterskeltiltak og arbeidstrening rettet mot unge for å sikre en permanent overgang til arbeidslivet.

Bakgrunn:

De kommunale sosiale tjenestene har i dag mulighet, men ikke plikt, til å stille vilkår til personer som mottar økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven.

Vilkår kan i prinsippet stilles til alle stønadsmottakere, så lenge de er relevante. Det er stor variasjon mellom NAV-kontorene med hensyn til omfanget av bruk av vilkår. Ved ett av fem NAV-kontor anslås det at det stilles vilkår i over 80 pst av sakene, samtidig som ca ett av fem kontor oppgir at de stiller vilkår i mindre enn 20 pst av sakene. Større kontorer stiller oftere vilkår enn mindre kontorer. Arbeidsrettede vilkår og økonomiske vilkår er mest brukt.

Det stilles langt oftere vilkår overfor unge i aldersgruppen 18 til 30 år enn andre grupper. Det gjelder særlig arbeidsrettede vilkår i form av yrkesveiledning, jobbsøking, deltakelse i kvalifiserings- eller kompetansehevende tiltak og arbeid for sosialhjelp.

I tillegg til unge, er det mest vanlig å stille vilkår, inkludert arbeidsrettede vilkår, overfor langtidsledige, innvandrere og personer med nedsatt arbeidsevne som følge av manglende grunnleggende kvalifikasjoner.

Noen grupper er det mindre vanlig å stille vilkår overfor. Dette gjelder særlig personer med rusproblemer og personer med nedsatt arbeidsevne på grunn av (betydelige) helseproblemer.

Hensikten med å stille vilkår er oftest å bidra til selvhjelp og motivere til arbeid.

De fleste Nav-kontor har god kontroll med at vilkårene etterfølges. Sanksjonsbruken ved brudd på vilkår varierer imidlertid mye, og mange kommuner opplever sanksjonering som vanskelig. De vanligste sanksjonene er reduksjon av stønaden og utsettelse av utbetaling av stønad til vilkåret er oppfylt.

Behovet for endring:

Departementet ønsker økt bruk av vilkår om aktivitet for personer som mottar økonomisk stønad til livsopphold. Selv om mange kommuner har gode rutiner for å stille krav og følge opp stønadsmottakere, er det fortsatt mange personer som lever for lenge som passive stønadsmottakere. Departementet ønsker også likere praksis mellom kommunene på dette området. Økonomisk stønad er ment å være til hjelp i overgangssituasjoner og ved kortvarige problemer, og skal ikke være en hovedinntektskilde over måneder og år.

Forslaget

Arbeids- og sosialdepartementet ønsker at hovedregelen skal være at det settes vilkår om deltakelse i aktivitet med sikte på overgang til ordinært arbeid eller utdanning. Dette foreslås gjort gjennom en lovfestet plikt for kommunen til å sette vilkår om aktivitet i alle saker hvor det tildeles stønad, med mindre tungtveiende grunner taler mot det.

Det vil være opp til kommunene selv hvordan de vil organisere aktiviseringen og oppfølgingen av den enkelte.

En del stønadsmottakere tilhører grupper med særlig rett til tiltak etter annen lovgivning enn lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Dette gjelder for eksempel ungdomsgarantien for unge under 20 år, som følges opp i samarbeid med utdanningsmyndighetene. Det gjelder videre garantien for unge i alderen 20 – 29 med nedsatt arbeidsevne. Personer som har rettigheter under slike garantiordninger skal som utgangspunkt få oppfylt disse rettighetene, og dermed ikke pålegges andre vilkår om aktivitetsplikt selv om de er avhengig av stønad til livsopphold.

Departementet vil ikke foreslå at det iverksettes ekstraordinære rutiner knyttet til statlig kontroll med at kommunene oppfyller sin plikt til å stille vilkår, men viser til Fylkesmennenes rolle som klageinstans og tilsynsorgan.

Når kommunene pålegges å stille vilkår for stønad, vil kommunene ha større behov for muligheter til å følge opp og sanksjonere brudd på vilkårene. Den mest nærliggende sanksjonen, som er reduksjon i eller stans av stønaden, kan komme i strid med lovens krav til forsvarlig stønadsnivå. Det er derfor viktig å vurdere konsekvensene av en ev stønadsreduksjon før den iverksettes, også for stønadsmottakerens familie.

Departementet foreslår at det tas inn et nytt ledd som regulerer sanksjonsadgangen. Departementet foreslår også at det gis en hjemmel for å gi nærmere retningslinjer om bruk av sanksjoner i forskrift. Loven vil åpne for reduksjon av stønaden ved brudd på vilkårene. Det krever at det fattes vedtak om redusert stønad, og det settes som forutsetning at det i vedtaket om stønad og vilkår er informert om muligheten for slik reduksjon.

Det må videre sikres at stønadsnivået ikke blir uforsvarlig lavt og at ikke stønadsmottakerens ektefelle og barn blir skadelidende.

Høringsuttalelse fra Sola kommune:

Sola kommune viser til forslaget og er positive til at Arbeids- og sosialdepartementet ønsker å innføre en plikt til å stille vilkår om deltakelse i aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad til livsopphold.

I utgangspunktet ligger det i lovens natur at det er aktivitetsplikt for alle fordi : " Stønad til livsopphold er en subsidiær ytelse . For at det skal foreligge rett til økonomisk stønad må den enkelte ha nyttet fullt ut alle reelle muligheter til å forsørge seg selv ved arbeid, egne midler eller ved å gjøre gjeldende trygderettigheter eller andre økonomiske rettigheter. Enhver har ansvar for å ta nødvendige skritt for å bli selvforsørget gjennom arbeid eller på annen måte." (Rundskriv til lov om sosiale tjenester i NAV, hovednr. 35 4.18.1.2)

Høsten 2012 ble det etter et politisk initiativ vedtatt aktivitetsplikt for ungdom under 25 år.

Kommunestyret 13.12.2012, sak 91/12:

"Arbeid for sosialhjelp" innføres i Sola kommune fra 01.01.2013. Det settes vilkår om aktivitetsplikt for passive mottakere av sosialhjelp etter en individuell vurdering."

NAV Sola har gruppen "unge" som satsingsområde og arbeider tett med hver enkelt fra første dag. Det blir stilt krav/vilkår om deltakelse i kvalifiserings- eller kompetansehevende tiltak (for eksempel CV-verksted/kurs m.m.), krav til annen yrkesrettet aktivitet, eller vilkår om å møte til veiledningstimer på NAV-kontoret. Hver enkelt får individuell avklaring og oppfølging. I løpet av høsten 2014 gjennomfører NAV-Sola en omorganisering som skal gjøre det enda lettere å fokusere på "aktivitet" som hovedprinsipp. For 2015 har kontoret som mål at ingen under 25 år skal være passive stønadsmottakere.

Utfordringer:

Svært mange av de som er i kontakt med NAV Sola høye boutgifter, og de trenger derfor supplerende sosialstønad (pr. i dag har svært få full sosialstønad, de fleste har supplerende stønad p.g.a. høye boutgifter med hovedinntekt i form av individstønad, lønnsinntekt, dagpenger eller arbeidsavklaringspenger). Dette henger sammen med at boutgiftene i regionen er svært høye. Sola kommune er derfor fornøyd med at det presiseres i høringsnotatet at tungtveiende grunner som taler mot at aktivitet skal være hovedregelen for alle som mottar økonomisk stønad kan være:

" ..knyttet til at personen mottar stønaden som supplement til arbeidsinntekt eller pensjonsytelse, at vedkommende egentlig er selvhjulpent men trenger stønad i en kort overgangsperiode, eller annet som innebærer at aktivitetskrav ikke vil være formålstjenlig."

Og at;

"Mange brukere har behov for bistand på andre områder før det er aktuelt å stille arbeidsrettede vilkår. Dette kan gjelde behandling for rusproblemer eller helseproblemer, avklaring av helsetilstand og hjelpebehov i samarbeid med helsepersonell eller bistand til å skaffe bolig eller barnetilsyn."

Utfordringen i Sola kommune pr. i dag, noe som vil få både økonomiske og administrative konsekvenser dersom forslaget blir vedtatt, er at det ikke er nok tilgang til eller nok forutsigbarhet når det gjelder kommunale praksisplasser for ulike grupper, inkludert unge. Dette arbeides det imidlertid aktivt med.

Med hilsen
Administrasjon

Wendy Karin Finnerud
kommunalsjef levekår

Britt Marit Haga
rådgiver

Kopi:
Utvalg for levekår, Sola kommune
Marit Ladsten, leder NAV Sola

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.